

"לבניינה של תזריע" – חלק שסא

שיחה שנמסרה באופן דיגיטאלי על ידי מו"ר ראש הישיבה, הרב ברוך ויזר שליט"א

"אַתָּה גְּבוּר לְעוֹלָם ה'"

שיחה ביום השואה בימי מגיפת הקורונה

ישראל בגלות הם השמיטו אט-אט את שלושת ברצוני לעסוק היום, יום השואה תש"פ, התארים הללו. דניאל, שחי בשלהי בית ראשון, בהתבוננות אודות ימי השואה, דווקא כעת בהיותנו נתונים תחת איום הקורונה המתפשט בעולם ובמדינת ישראל, בחלוף שבועים וחמש שנים לאחר סיום אותם ימים קשים.

ישראל בגלות הם השמיטו אט-אט את שלושת ברצוני לעסוק היום, יום השואה תש"פ, התארים הללו. דניאל, שחי בשלהי בית ראשון, בהתבוננות אודות ימי השואה, דווקא כעת בהיותנו נתונים תחת איום הקורונה המתפשט בעולם ובמדינת ישראל, בחלוף שבועים וחמש שנים לאחר סיום אותם ימים קשים.

אנו רוצים

להחזיר עטרה ליושנה –

להשיב את עטרתה

של הגבורה היהודית

הצפונה בשתיקה,

לרומם את הדרתה

של גבורת האמונה התמימה

הגבורה האלוקית. הגמרא מסבירה שהוא עשה כך משום שהוא סבר שלא ניתן לשבח בזאת את הקב"ה שהרי בשעה ש"נכרים משתעבדים בבניו – איה גבורותיו?". כאשר מיליוני יהודים מושלכים למשרפות איה הן גבורותיו של הקב"ה? בזמן שכזה דניאל אינו מסוגל לשבח את הקב"ה במידת הגבורה!

אולם, אנשי כנסת הגדולה "החזירו עטרה ליושנה" ולמדו אותנו לקח נצחי: "הן הן גבורותיו"², "זו היא גבורת גבורותיו, שכובש את רצונו ונותן ארך אפיים לרשעים". הגבורה האלוקית היא גבורת האלמות, הגבורה שבשתיקה³.

² נוסחת ילקוט שמעוני במספר מקומות (עקב, רמז תתנו; נחמיה, רמז תתרעא)

³ עיין באר מים חיים, פרשת בראשית, ד"ה "וירא אלקים": "כי זה גבורה גדולה וחזקה לראות בצער אדם החביב עליו ולשתוק. והנה למשל אדם המצוה לרופא לחתוך אבר מבן יחידו החביב עליו... אך הנה גדלה עליו חובת בנו לאשר יודע שזאת היא רפואתו ואם לא יעשה לו עתה זאת חלילה יפול עוד לחולי יותר... וזאת היא גבורה גדולה וחזקה במאוד לראות זאת ולשתוק ולהאריך אף לרשעי האומות עד עת בא קיצם. וכל זה הוא כי כל כך גדלה אהבתו ורוב טובו וחסדו על עמו ישראל, ויודע שזה טובה גדולה היא להם להחיותם להשיב אחריתם סובל עתה הצער המופלג הזה כביכול, ברוך הוא וברוך שמו, בכדי שיוכלו לקבל הטובה השלימה בסוף הימים".

יום זה נקרא "יום הזיכרון לשואה ולגבורה". ברצוני לעסוק היום בגבורה אילמת – גבורתו האילמת של העם היהודי, גבורה שקטה. אסביר את דבריי מתוך מבטי האישי והפרטי כבן לשני ניצולי השואה ומתוך האווירה אותה ספגתי לתוכי בשל עובדה זו. יש בשתיקה דבר גדול המבטא גבורה. הגמרא

במסכת יומא¹ מסבירה שאנשי כנסת הגדולה כונו בתואר זה משום שהם "החזירו עטרה ליושנה". הגמרא מבארת שמשם רבנו שיבח את הקב"ה בשלשה שבחים מרכזיים, שאנו משתמשים בהם בתפילת העמידה: "הָאֵל – הַגָּדוֹל, (ב) הַגְּבוּר (ג) וְהַנּוֹרָא". כאשר ראו הנביאים את מצבו של עם

¹ דף סט, עמוד ב: "דאמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה - שהחזירו עטרה ליושנה. אתא משה אמר: 'האל הגדול הגיבור והנורא'. אתא ירמיה ואמר: נכרים מקרקרין בהיכלו, איה נוראותיו? לא אמר נורא. אתא דניאל, אמר: נכרים משתעבדים בבניו, איה גבורותיו? לא אמר גבור. אתו אינהו ואמרו: אדרבה, זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו, שנותן ארך אפים לרשעים. ואלו הן נוראותיו - שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות?".

לאושויוץ ב-א' בסיוון תש"ד במשלוחים של יהדות הונגריה.

באותם ימים נשלחו למחנה המוות משלוחים גדולים. בימים בהם גרמניה הלכה וקרסה ועמדה בפני תבוסה גמורה, לא רצה הצורך הנאצי לוותר על טרפו. לשם כך, הגיע להונגריה הצורך הגדול, אדולף אייכמן, יימח שמו וזכרו, על מנת לנהל בעצמו את שילוחם אל המוות של למעלה מחצי מליון יהודים. התנהל שם מאבק עיקש על חייו של כל יהודי בניסיונות שונים להצלה. בימים אלו ממש, ימי ספירת העומר, נשלחו מאות אלפים מיהדות הונגריה ישירות לתאי הגזים, עוד בטרם הספיקו בכלל להבין את המתרחש סביבם. כמעט כולם נשלחו באופן מידי בארובות לאבינו שבשמיים. למעלה מעשרים אלף יהודים הגיעו מידי יום לאושויוץ באותם ימים.

בין העולים על המוקד היו אף אשתו הראשונה של אבי ז"ל וילדיהם, שהגדול ביניהם היה כבן שתים עשרה שנים. נותרה תמונה אחת בה נראים ילדים עדינים אלו – שלושת הבנים עטורי הפאות הבלונדיות: משה אהרן, אברהם אלטר, ויצחק; ושתי הבנות – שושה ופאסיל. צילום ישן על רקע של עיירה יהודית טיפוסית בהונגריה של אותם הימים.

אבי מורי לא נספה יחד איתם. הוא נשלח למחנות עבודה ולאחר מכן הצטרף לפרטיזנים. האמת היא שאיני יודע לספר כלום על שהתרחש איתו באותן שנים. דבר אחד נודע לי כאשר הוא שכב בבית חולים 'מאיר' בכפר סבא לאחר שלקה בליבו. הזדמן לו אז לשמוע ניצול שואה כבן גילו שהתפאר בכך שאוכל כעת בשר דבר אחר, כמובן שאיננו מסוגלים לדון שום יהודי שהיה שם. מששמע זאת אבי הוא נזעק: "מה?! אני עברתי את כל השואה ומעולם לא געלתי את פי במאכלות אסורות! איך אתה מתגאה בזה?" אלמות! מעולם הוא לא דיבר על כך. גבורה של שתיקה. כל ימיו לא שמעתי ממנו מילה על מאורעות אותה תקופה בחייו עד ליום פטירתו, בהיותי כבן עשרים ואחת.

גם על אותה תמונה בודדה שהזכרתי הוא מעולם לא סיפר לי. רק כשבגרתי הבנתי לבד את

חז"ל⁴ דורשים את הכתוב⁵: "מי כמכה באלם ה" – "מי כמכה באלמים". נראה חלילה כאילו אין ביכולתו של הקב"ה להגיב ולהשיב לאויביו. זוהי גבורה! הלוא היה ביכולתו של ריבוננו של עולם להפסיק את השואה, הוא לא נדרש לשם כך למטוס אמריקאי שישליך פצצה על משרפות אושויוץ. ריבוננו של עולם, שהביא את ישראל לשואה זו, היה יכול לעוצרה בכל רגע נתון, וגבורתו היא בכך "שרואה חרפתו ושותק" – "הן הן גבורותיו". זוהי גבורה אילמת.

כך נהג גם דוד המלך, מייסד מלכות-הנצח של עם ישראל. כאשר ביזהו שמעי בן גרא, שהיה איש חשוב ביותר, אמר דוד המלך למלוויו: "פי ה' אָמַר לוֹ קָלַל אֶת דָּוִד", והוא העדיף לשתוק ולא להגיב.⁶

"ישב בְּדֵר וְיִדֵם"

ברצוני לתאר לפניכם היום את שתיקתו הרועמת של עם ישראל לאחר מאורעות השואה.

בילדותי, לפני כחמישים שנה, גדלתי בשטיבל של חסידי ויז'ניץ בנתניה. באותן שנים התפללו בשטיבל זה ניצולי שואה מבוגרים מיוצאי הונגריה. כולם איבדו את הוריהם. מביניהם כאלה שאף איבדו את אחיהם ואחיותיהם. אחרים איבדו את נשותיהם וילדיהם ולאחר שנות האימה אזרו אומץ ובנו חיים חדשים. זוכר אני יהודי אחד, בשם ר' אייזיק רוב. חתנו, הרב פרידמן – שהיה רב בית כנסת 'ישראל הצעיר' בנתניה – בא לנחמני בעודי 'יושב שבעה' לאחר פטירת אימי ז"ל. הוא סיפר לי אז על חותנו, ר' אייזיק, שאיבד בשואה שני ילדים ושיקם את עצמו והעמיד דור חדש, והנה הוא החתן נשוי לאחת מבנותיו.

באותו בית הכנסת התפלל גם ר' אליעזר וידר ז"ל, אבי מורי. אני חושב שסיפור חייו היה הקשה מבין כולם. הוא איבד בשואה אישה – כמדומני ששמה היה פייגא – וחמישה ילדים. הם הגיעו

⁴ גיטין, דף נו, עמוד ב

⁵ שמות, פרק טו, פסוק יא

⁶ שמואל ב, פרק טז

רוחניות יותר גבוהות?¹¹ התורה גילתה לנו זאת רק בשתי מילים – ”וַיֵּדֶם אֶהְרֶן”. מילים תמציתיות אלו טומנות בקרבן חינוך להתבטלות לנוכח הרצון האלוקי האין-סופי, גם כאשר הוא לא מובן. חינוך לדממה, לשתיקה, לשתיקה רועמת.

לכך אבי ואימי, זיכרונם לברכה, חינוכו אותי בשתיקה הזו, באמונה התמימה הזו, שאינה מקשה קושיות על אבינו שבשמיים. אני חונכתי שיהודי אינו מתלונן אף פעם, יהודי מקבל את מה שהקב”ה נותן. ”בְּצֵל ש-דֵי יְתְלוֹנָן”¹² – לחסות בצילו של הקב”ה.

”וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא”

מתוך שתיקתו זו נשא אבי את אמי ז”ל לאישה, בצילם של ימי ההישרדות שלאחר התופת ונולד להם ילד אחד כבר שם. מיד כשיכלו הם עלו לארץ בחוסר כל. באישון לילה הודיעו להם באופן פתאומי שכעת ניתן האישור לצאת. בדרכים לא דרכים הגיעו אל אוניית המעפילים פאן-יורק, והפליגו ארצה בעלייה בלתי לגאלית כמובן. אולם, מלכות אנגליה הצבועה, שהציגה את עצמה כישרה וצדיקה, השליכה את אונייתם של אותם יהודים אומללים, גיבורים מושפלים, למחנה מעצר בקפריסין למשך מספר חודשים.

כיצד חשו אותם היהודים? הלוא לאחר שהקב”ה זרק אותם למחנות התופת שוב הם מושלכים אל מעבר לגדרות התיל ולמחנות מעצר, והפעם בחסותן של אומות העולם 'הנאורות'? איני יודע. רק יודע אני לומר שבעיני זו גבורה.

”וּמִשָּׁל בְּרוּחוֹ”

יום זה מכונה ”יום הזיכרון לשואה ולגבורה”. הוא נקבע בתאריך זה, כ”ז בניסן, משום שבו דוכא מרד גטו ורשה ונפל מפקדו מרדכי אנילביץ’. (מספר פעמים הגעתי עם תלמידי חו”ל לבונקר בו שכנה מפקדת המחתרת של גטו ורשה.) זוהי אכן

משמעותה. היא הייתה טמונה בתוך מחזור התפילה שלו ביום הכיפורים. פעם אחת בשנה התייצב עטוף בטליתו על ראשו מול בורא העולם בשעת הדין כשהוא אוחז בידו את תמונתם של חמשת ילדיו שעלו על המזבחה. מה אמר אז לבורא עולם? איני יודע. ידועה לי רק הדרך בה התנהג – ”הן הן גבורותיו”, גבורה של שתיקה, גבורה של אמונה.

יש לחשוב על הדבר – עם סיום המלחמה חזר אבי ז”ל, כבן שלושים שנה או יותר, לעיירתו וגילה שלא נותר ממנה איש. מה חלף במוחו באותם רגעים? כיצד חש? איני יודע ולא אדע לעולם.

לאחר מכן הוא פגש את אמי ז”ל, ששהתה באושוויץ כחצי שנה ושרדה בניסי ניסים, ונשא אותה לאישה. גם היא איבדה הורים, סבים וסבתות. עם הגיעם לאושוויץ ביום ג' בסיוון עלו כולם על המוקד. רק מתי מעט ממשפחתה שרדו ועלו לארץ. במשך כל החיים שמעתי ממנה בעניין זה רק שתי מילים בידיש – ”מטורנשיט זינדיקען” – שאיני יודע את תרגומן המדויק אולם משמעותן היא שאין להתלונן.

”בְּצֵל בְּנִפְיָהּ יַחְסִינָה”

מהיכן נולד כוח האיתנים הזה להמשיך הלאה לאחר כל מה שעבר עליהם? הגמרא בסוף מסכת מכות⁷ אומרת שבא חבקוק והעמיד את כל התורה על יסוד אחד, יסוד האמונה: ”וְצַדִּיק בְּאֲמוּנָתוֹ יַחְיֶה”⁸. מהי אמונה זו? אמונה זו זוהי הדממה והאילמות הללו, בבחינת ”וַיֵּדֶם אֶהְרֶן”⁹.

בשבת פרשת ”שמיני” ניסיתי לתאר לעצמי מה הרגיש אז אהרן הכהן? מה הרגיש אהרן הכהן בשעתו הגדולה ביותר של עם ישראל, בשעה של השראת השכינה, ובה בעת שני בניו היקרים – עליהם העיד משה רבנו שהם ”גדולים ממני וממך”¹⁰ – מסתלקים מאחר שרצו להשיג מדרגות

סבור שמא או בי או בכ הבית הזה מתקדש, ועכשיו ב' בניך גדולים ממני וממך. כיון ששמע אהרן שבניו יראי שמים הן שתק וקבל שכר על שתיקתו.”

¹¹ עיין אורות הקודש, חלק ב, הקודש הכללי, פרק א

¹² תהלים, פרק צא, פסוק א

⁷ דף כד, עמוד א

⁸ חבקוק, פרק ב, פסוק ד

⁹ ויקרא, פרק י, פסוק ג

¹⁰ ויקרא רבה, שמיני, פרשה יב, אות ב: ”אמר משה לאהרן: אחי, בסניני נאמר לי שאני עתיד לקדש את הבית הזה ובאדם גדול אני מקדשו, והייתי

כלום, הרי שבעוד שנה, שנתיים או יותר נדע במבט לאחור את תכלית הדברים. זהו אופן ההתבוננות בדרכיו של מקום, בבחינת "וְרָאִיתָ אֶת אֶחָדֵינוּ וּפָנֵינוּ לֹא יֵרָאוּ"¹³.

בדרך זו התנהל הקב"ה עם עם ישראל אף בגאולת מצרים – בתחילה, אדרבה "תִּכְבְּדוּהָ עֲבָדָהּ עַל הָאֲנָשִׁים"¹⁴, ואכן היהודים לא עמדו על פשר הדבר. אף משה רבנו בא וטען לפני הקב"ה¹⁵: "לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי? איני מבין, ריבוננו של עולם! כתשובה מלמדו הקב"ה את סוד השתיקה¹⁶, את סוד ההתבטלות לנוכח הגבורה האלוקית¹⁷.

"בְּזִמְנוֹ שִׁישְׁרָאֵל מִסְתַּפְּלִין פְּלָפִי מַעֲלָה"

אסיים במשל נפלא שקראתי בדברי הרב יצחק זילברשטיין שליט"א. מעשה ביהודי אחד שננעל במשרד עורכי דין, השוכן בקומה החמישים של גורד שחקים בניו יורק. הבניין הענק נסגר על מנעול ובריה, ולא היה באפשרותו לצאת מהבניין הגדול והשומם. הוא הביט מהחלון וקרא אל העוברים והשבים אי-שם למטה: "הושיעו! אני

גבורה. כיליד מדינת ישראל וכבוגר 'שיבת הסדר' שיצא לקרב בסולטן יעקב, יותר קל לי להתחבר לגבורת הלחימה בידיים חשופות האוחזות בבקבוקי מולוטוב ותו לא כנגד החיה הנאצית האדירה על חורבות וורשה ההרוסה. יחד עם זאת אני רואה גבורה גדולה בדור ההוא ההולך ונכחד.

כמה חשוב לנו כעת בימי מגיפת הקורונה להקפיד על ההוראות ולשמור על חייהם של אותם מתי מספר השרידים שנשארו מאותה תקופה נוראה. עד כמה עלינו הצעירים לגלות אחריות בימי הקורונה הללו ולשמור על בריאותם של הסבא והסבתא המבוגרים. אלו הם גיבורי הרוח בגבורה אילמת, גבורה של שתיקה. גבורה של יהודים שלא אחזו בנשק, אבל אחזו בפלך של שתיקה, אחזו במידת הגבורה האלוקית. גיבורים אנשי דממה כדוגמת אבי ז"ל, שמעולם לא שמעתי מעולם מילה אודות מאורעות השואה.

במאמר מוסגר אספר, שכשאבי ז"ל חזר לעיירתו יחד עם שאר הפרטיזנים, היה לו רובה שקיבל מהם. עם נשק זה הוא ניסה להשיב לבעליו רכוש יהודי גנוב ורצו להרוג אותו, וזה הוביל לכך שהם ברחו לארץ.

"הַמְשִׁפִּיל פָּעַת הַיָּדָא יְדֵם"

אנשי כנסת הגדולה "החזירו עטרה ליושנה". גם לנו רוצים לעשות כך היום ולהחזיר עטרה למקומה – להשיב את עטרתה של הגבורה היהודית הצפונה בשתיקה, את הדרתה של גבורת האמונה התמימה. הדברים מקבלים משנה חשיבות כעת כשאנו עומדים בניסיון מגיפת הקורונה. איננו יודעים את מחשבות הקב"ה, שהביא לעולם ולעם ישראל את הנגף הזה. גם אם יטענו שהביאה למגיפה העובדה שמעבדה בסין לא שמרה היטב על הנגיף ודלף תומר, הרי מחולל הדבר הוא ריבוננו של עולם, שהוא מסובב הסיבות והוא זה שגלגל את העולם למציאות זו. לפיכך אנו מתמלאים בגבורה של שתיקה, בגבורה של קבלת הדין, ומשוכנעים שהקב"ה יוליד מכך טוב לעמו ישראל. אין שום ספק בדבר, על אף הכאב הגדול על סילוקה של כל נשמה יהודית בארץ ובתפוצות. למרות שבשעת מעשה אין אנו יודעים

¹³ שמות, פרק לג, פסוק כג. עיין שם בפירושו האלישיך הקדוש: "י"ל על פי רמז, הנה אנו רואין כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ מתחת אשר אנו מתמיהים למה עשה השי"ת ככה, אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל כאשר לכל כל הסיבות תכלית כוונתם כי כולם הי' הכנות כדי שיעשה דבר גדול כזה... וזה האמונה טובה גדולה הוא לנו כי מקבלין שכר על האמונה. וזה 'וראית את אחור' - לאחר שנעשה תכלית הדבר תראה ותבין למפרע מה שהיה ומה שנעשה, אבל 'לפני לא יראו' - קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו"; עיין עוד העמק דבר, שם.

¹⁴ שמות, פרק ה, פסוק ט

¹⁵ שם, פסוק כב

¹⁶ עיין רש"י, שמות, פרק ו, פסוק א: "הרהרת על מדותי. לא כאברהם שאמרתי לו (בראשית, פרק כא, פסוק יב): 'כי יצחק יקרא לך זרע', ואחר כך אמרתי לו (שם, פרק כב, פסוק ב): 'העלהו לעולה', ולא הרהר אחרי. לפיכך 'עתה תראה' - העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות כשאביאם לארץ".

¹⁷ עיין עולת ראיה, חלק א עמודים שפכ-שפג, ד"ה "שכוחו וגבורתו מלא עולם": "הוצאת היצירה של המציאות כולה אל הפועל ע"י הכוחות הרבים והשונים צריכה היא התגלות כוח... לעצם סיבוב הפעולה רבת-הערך... זוהי הגבורה התגברות כוח הבונה והמחולל על כוח המהרס והמתריב, בגזרת יוצר כל ב"ה... צריך האדם לשום אל לבו, כי הנה רק חלק קטן מכל השלשלת הגדולה של הבריאה תחזינה עיניו, ורב לו רב כל הטוב והסדר הנפלא המלא אור חיים וחסד המתראה לעיניו תמיד בכל מרחבי הבריאה שלנגד עיניו להיות נפשו מתענגת על ה' ועל טובו. וכל אלה ההפרעות של חסרון הסדרים... הן רק באות מצד קטנות ההיקף של ראות עיני האדם... וכשישא דעתו אל המרחב הגדול של המציאות הנפלאה ואין כל המעשים כולם אחוזים בחוברת, ואם הם מרעישים ונראים כפורעים סדר פה לערכינו, מה נהדר הוא ערכם בכללו של המצוי".

בשתיקה רועמת של אמונה. ”וְצַדִּיק בְּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה”.

”יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּרְפְּאֵם”

יהי רצון שהקב”ה ייתן כוחות לעמו ישראל, ישלח רפואה שלמה לכל החולים ויעצור את הנגף. יאמר למלאך המשחית די, וירפא את כל הצריכים ישועה ורפואה ברחמים ובחסד.

אנחנו רואים שבארץ ישראל שה’ נוהג בחסד, אבל הרבה מכך הוא בשל העובדה שאנחנו, עם ישראל, נוקטים באמצעי זהירות. גם כעת עלינו להתמיד בכך. חלילה לנו מלהתבלבל. העובדה שפתחו את השערים והקלו בהנחיות שמירת הבריאות היא בשל ההיבט הכלכלי, ויש בכך אמת, אולם אנו יודעים שערך חייו של יהודי הוא גדול מכל הכסף שבעולם. נשמור על אותם ניצולי שואה שעודם חיים בינינו, ועל שאר הזקנים, ונקפיד על ההוראות. ניזהר בהן ביותר.

בימים אלו אין להדר במצוות שלא צריך להדר בהן כעת, כהידור במניין רגיל או כהידור במקווה. לא את זאת מבקש מאיתנו ריבוננו של עולם בימים אלו. כעת ריבוננו של עולם רוצה שנהדר בשמירה, בזהירות ובהקפדה על כללי הבריאות. נקווה שבעזרת ה’ עוד יבואו ימים טובים לישראל, ונראה במהרה את הטוב שיצמח מתוך אמונתנו הגדולה.

ה'שנ"ח (1978) 18 י"ז אדר א' 1978

פה!“. אך איש לא שמע את קולו מגובה רב שכזה. מה עשה? על שולחנו ניצבה צלחת ובה סוכריות. הוא החל להשליך את הסוכריות דרך החלון אל האנשים הפוסעים ברחוב. אנשים אכן התכופפו להרים את הסוכריות, אך לא טרחו להרים את עיניהם ולבדוק מניין הן הגיעו. בצר לו הוא החל להשליך דולרים, אולי כעת יהיה מי שירים את עיניו ויבחין בו. אך ללא הועיל. אנשים הרימו את הדולרים והמשיכו ללכת. הוא לא ידע מה עליו לעשות. כעת הוא התחיל לזרוק חפצים שהיו מונחים על שולחנו – עטים, עפרונות וכדומה, דברים קטנים. עדיין איש לא הגביה את עיניו. במר ייאשו אחז במפלט אחרון. משכבר הימים הוא קיבל אבן יקרה וגדולה כהוקרה מעורך דין אחר, אבן מיוחדת וכבדה. הוא זרק אותה מלמעלה בתקווה שהיא תפגע במישהו, וכך אכן ארע – היא פגעה במישהו והוא הזמין משטרה. המשטרה הגיעה והביטה למעלה במטרה לגלות את הפוגע, והנה השוטרים הבחינו באדם העומד במרומי הבניין וזועק לעזרה. כך היא דרכו של הקב”ה. לעיתים מזומנות הוא משליך עלינו מלמעלה דברים רבים וטובים – סוכריות, דולרים ושקלים. אך אנו מקבלים אותם כמובנים מאליהם. איננו חושבים מהיכן הם באו לנו, אלא ממשיכים הלאה. לכן, הוא מתחיל לזרוק עלינו אבנים קטנות, חלילה, וגם אז אנו ממשיכים בדרכנו ומתגברים על כך באמצעות איזו השתדלות. אולם, כשיש צרה איומה כזו כולנו נזכרים בו ונושאים את עינינו אל על.

ביום השואה תש”פ נישא את עינינו למעלה, מתוך מאורעותיה של מגיפת הקורונה הנוראה, ונתבונן בכל הטוב שעושה עימנו הקב”ה, בכל החסד שהקב”ה משפיע על ארץ ישראל. נתעצם בגבורת האמונה שיש בנו. כמה שונה יום השואה מיום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. כיום כבר לא מובילים יהודים אל משרפות אושוויץ. עלינו לשאת את עינינו לשמיים, ולהכיר בכל הטוב, ולהיות סמוכים ובטוחים שמכל הקושי והמורכבות ייצא בעתיד אור גדול. נידום כאהרן הכהן בשתיקה של גבורה, בשתיקה של קבלת הדברים,

